

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu XXXVII usque ad Casum LXXV. inclus. exhibens Materiam de Restitutione, de Contractibus, de Religione & Vitiis eidem oppositis

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XXXVIII. De consausis vel cooperatoribus ad injustam damnificationem, & de ordine restitutionis inter eos servando.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39820

CASUS XXXVIII.

De Concausis vel cooperatoribus ad
injustam damnificationem, & de
ordine restitutionis inter eos
servando.

Sinirus pro cura examinandus, queritur. 1. An ad restitutionem obligetur Dominus, qui coram servis querulatur, quod nullus eum vindicaret de inimico, unde ipsi permoti inimicum occiderunt. 2. Quid si servi iam erant parati occidere, aut limites mandati excedant. 3. Quid si mandatum sit revocatum, aut ipsi simulent eius ignorantiam, vel revera sint obliti, aut putent revocationem non esse seriam. ibid. Quid si Dominus mandatum revocare non possit, possit autem monere damnificandum, sed non nisi cum periculo vita vel infamia. ibid. Quid si damnum in sui gratiam factum ratum habuit; aut paratum in sui gratiam occidere non impediat. 4. Quid si ipse mandatarius propter executionem mandati vel consilii damnum patiatur. 5. Quid si revocet consilium. 6. Aut si ipse utenti nocivum. 7. Aut volenti furari suadeat, ut potius furetur rem Pauli quam suam, aut timens, ne sibi furetur, ostendat thesaurum Pauli, vel suadeat ut furetur hoc die alias furaturus cras. 8. 9. Quid si suo exemplo alios in damnum induxit. 10. Quid si plures mutuo suffragio, consilio, consensu in damnum influant,

AHE

aut quis Titium condemnari faciat per unum
verum & alterum falsum testem. 11. Quid de
palpone. 12. De dante recursum. 13. De par-
ticipante. 14. Quid si damnum non impeditur
15. Vel famulus Domino fures non prodat. 16
Et prodere alteri dissuadeat. 17. Quid in de-
bio, an suum consilium sit causa damni, aut an
pro damno satisfecerit. 18. Et seq. quo ordine
predicti omnes restituere teneantur. 21 & seq.
Pro resolut.

1. QUÆR. I. Quid circa concausas vel coopera-
tores ad injustam damnificationem?

R. I. Non solum qui damnum principaliter in-
tulit, sed & omnis qui ad inferendum movit vel
cooperatus est, ad restitutionem obligatur, ut
certum est ex propositione 39. ab Innoc. XI. dam-
nata: qui alium movet aut inducit ad inferendum
grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem
istius damni illati. Nec obstat, quod damnum
absque eo causatum fuisset; nam sufficit quod
quis de facto in damnum physicè vel moraliter
influat; tunc enim est vera causa damni, per
consequens obnoxius restitutioni, ut contra
Palud. Anton. Sylv. Nav. Tolet. tenet Cajet. 2.
2. q. 62. a. 7. Sotus. Medin. Valent. Rebel. Vasa.
de rest. c. 9. dub. 1. & alii communissimè; modi
autem, quibus quis cooperari potest alterius dam-
no, ex D. Thom. q. 62. a. 7. sunt novem, his
versibus expressi: *Jussio, consilium, consensus,*
palpo, recursus, participans, mutus, non obstant,
non manifestans. Sex primis modis concurrunt
positivè per actionem Physicè vel moraliter influ-
entem, reliquis tribus negativè damnum non im-
pediendò.

2. R. II. Ratione *Jussionis* seu mandati obligatur
reli-

restituere quisquis expressè vel tacitè mandavit alteri inferre damnum, sive sit Superior, sive equalis &c. expressè mandat, qui verbo vel scripto jubet suo nomine damnum fieri, tacitè mandat, qui id clarè non asserit; significat tamen sibi placere ut damnum inferatur, ex quo alii moventur ad damnum inferendum, ut si Dominus coram famulis suis dicat, quis me de tali vindicabit? quantum deberem illi, qui talem spoliaret, occideret? &c.: Excusatur tamen à restitutione mandans in diversis casibus: ut:

1. Si mandatum non sit traditum executioni, 3. quia tunc in effectu nullum damnum est illatum.

2. Si mandatarius ad inferendum damnum aliunde paratus per mandatum (idem est de consilio) nec motus, nec confirmatus fuerit, nequidem ad damnum celerius aut animosius inferendum; aliàs enim teneretur saltem in quantum interfuisset, damnum non ita celeriter & animosè fuisse illatum. *Azor. Rebel. Vas. n. 6. Bannes q. 62, a. 7. Ratio est:* quia mandatum vel consilium tunc in damnum non influit, etsi mandans tunc peccarit in affectu, damnum quantum est de se, intendendo. Excusatur

3. Si mandatum verbo, scripto, vel nuncio fuerit efficaciter revocatum, ita ut omnibus mandatariis mediatis & immediatis innotuerit, quia si tunc pergant damnum inferre, non moventur auctoritate seu voluntate mandantis, quam sciunt non amplius existere, sed malitià proprià; idem est, si mandatarii limites mandati excedant, ad illum excessum non tenebitur mandans, nisi eam, vel ejus periculum præviderit, qualiter præ-

B

vidis-

vidisse præsumitur, si periculum actioni mandati utcumque sit conjunctum; v. g. jussi percutere & vulnerare, occidunt; ex mandato incendendi horreum, simul conflagravit ædes & stabula vicina, etsi contra voluntatem incendientium, qui volens causam, censetur etiam voluisse effectum, quem novit ex tali causa plerumque sequi. Si mandatarius putet revocationem mandati non esse ferriam; aut revocationis oblitus in vim mandati damnum exequatur, mandans adhuc tenebitur ad restitutionem, quia ejus autoritas perrexit ad movendum mandatarium ad damnificandum. Si mandatum revocare velis, sed non possis, teneris monere damnificandum etiam cum æquali tuo damno ut sibi caveat; si nec hoc possis, adhuc teneris ad damna ex tuo mandato secuta, sicut, si voluntariè injecisses ignem in tectum vicini, quem mutatâ mente velles restinguere, sed non posses.

4. Si quis damnum in suâ gratiam jam factum solum ratum habeat, ad nihil tenetur, nisi in quantum ex furto vel rapinâ factus est ditior; *Ratio est*: quia nec Physicè, nec moraliter in damnum influxit, utpote jam ex toto positum. Neque obstat Reg. 10. juris in 6. quæ dicit: *ratihabitionem retrahi & mandato equiparari*; nam intelligitur tantum de casibus in jure expressis, qualis non est præsens.

5. Si aliquis absque tuo mandato velit in gratiam tuâ aliquem mutilare, spoliare &c.: Mulier ex te prægnans velit prolem occidere, si id scias, nec impedias, cum possis, *Molina* simpliciter te obligat ad reparanda damna; sed alii melius distinguunt cum *Laym.*: vel enim alter scit suum malum propositum in tuâ gratiam conceptum, esse

esse tibi cognitum, tunc si non impedias, cense-
ris illud gratum habere, & tacitâ approbatione
ad illud eum movere; secus, si ille ignoret te hoc
scire, tunc enim tua approbatio ignorata, quam-
vis fortè existat, ad damnum movere non potest,
ideòque ad nihil teneberis, nisi ex officio vel con-
tractu obligeris damnum impedire, eò quòd
damnificaturus sit tuus subditus, filius, servus
&c.

6. Quid si mandatarius propter executionem
mandati mei damnum patiat, vulneretur, mul-
detur, in rotam agatur? R. Quamvis commu-
nior & verior sit sententia, quòd mandans debeat
mandatarium servare indemnem, nisi aliter sit
conventum, vel pretio sit conductus, quia man-
datarius non suo sed mandantis nomine & pericu-
lo damnum infert; nihilominus probabile est,
quod cum *Tamb. docet Sporer c. 3. n. 14.* si man-
datarius sponte & liberè mandatum suscepit,
maximè si pretium accepit, tunc mandantem
(idem est de consulente) ad nihil teneri, quia
volenti non fecit injuriam; si verò vi vel fraude ad
damnificandum impulit, non tantùm tenetur
damnificato, sed & mandatario ad omnia damna,
quæ prævidit, vel tanquam communiter conjun-
cta prævidere debuit: quia hæc omnia sunt man-
danti vel consulenti saltem indirectè voluntaria.

R. III. *Ex Consilio* tenetur omnis, qui rogan-
do, monendo, promittendo, animando, mo-
tivum aut modum proponendo, est causa damni,
nisi consilium ita efficaciter præviè sit revocatum,
ut non pergat ampliùs movere; unde si dedisti
consilium v. g. ostendisti viam & modum, suasi-
sti medium utile aut motiva, quæ non obstante
tuâ revocatione pergunt movere ad inferendum
dan-

damnum, teneris restituere; quia consilium tuum non est efficaciter revocatum, & revera adhuc influit in damnificationem; si nudè suavis vel rogasti, aut consilium tuum fuit falsum vel inutile, & ante damnum illatum revocasti, & ostendisti esse tale, es liber à restitutione, quia desit ratio motiva, & si talis pergat damnificare, non à tuo consilio sed à suâ malitiâ movetur. Hinc

7. Resolvuntur sequentia. 1. Si consilium tuum sit nocivum ipsi utenti vel petenti, ad nihil teneris, nisi sit fraudulentum, juxta Reg. juris 62, in 6. *nullus ex consilio, nisi fraudulentum sit, obligatur. Ratio est*: quia liberè petit & sequitur alienum consilium, & damnum infert non alieno nomine ut mandatarius, sed proprio, ergo secus à fraude nulla ei fit injuria; fraudem autem committere censentur, & per consequens ad reparanda damna ex suo consilio secuta tenentur consiliiarii Principum, advocati, medici, confessorii, chirurgi &c. qui ex officio præferunt scientiam muneri suo congruam, quam tamen non habent: si consulens dicat se non esse satis certum de veritate consilii, vel alter sciat ipsum esse imperitum, ad nihil tenetur, si alter ejus consilio temerè usus, damnificetur.

2. Semper est obligatio resarciendi damnum quod utens tuo consilio infert tertio; ut si Cajus te consulente opprimat virginem, vulneret inimicum &c. quia hoc damnum injustè & inviti patiuntur ex tuo consilio: ad quid obligetur Confessarius malè consulens vel omittens pœnitentem de restitutione monere, dixi Cas. præced. n. 16.

8. 3. Qui furi parato auferre 100, à Petro, suadet

suadet tantum auferre 50. vel parato auferre Petro & Paulo, suadet ut tantum auferat Petro, ad nihil tenetur; quia non causat damnum, sed tantum impedit ex parte, cum non possit ex toto.

4. Qui volenti furari vel occidere nunc, animo impediendi, suadet, ut fiat post dies octo, bene facit, quia utiliter gerit rem Domini. Econtra qui volenti occidere vel furari post octo, suadet, ut occidat vel furetur nunc, plerumque peccat, quia damnum impediti, & voluntas malefactoris interim mutari potuisset; ideoque pro rata spei tenetur ad restitutionem.

5. Si volenti à Petro furari majus, suadeas, ut à Paulo furetur minus; item si furi indifferenti ad furandum à Petro vel Paulo, suadeas, ut furetur à Paulo ditioŕe, probabilius peccas contra justitiam, tenerisque ad restitutionem, quia Paulus æquè habet jus in suum minus, quàm Petrus in suum majus.

6. Si fur seriò minetur mortem, vel auferre 9. meum thesaurum, nisi ostendam alienum, licitè id facio, quia ostensio se indifferenter habet ad furtum, & est gravis causa ostendendi; si fur velit sibi ostendi determinatè meum thesaurum, non licet ostendere alienum, quia est tantum determinatus ad auferendum meum, si ergo ostendam alienum, sum causa damni illati tertio, secus, si indifferenter se habeat ad auferendum thesaurum quemlibet. Vide dicta Cas præc. à num. 10.

7. Sed quid, si aliquem meo exemplo in dam- 10. num induxi? R. Si tuo exemplo movisti Cajum ad actionem Cajo damnosam v. g. ad lusum noxium, ad furtum, propter quod mulctatur, ad duellum,

in quo vulneratus est, ad nihil teneris Cajo, quia
 Cajo in actionem periculosam liberè consentit.
 Si verò Cajo tuo exemplo motus sit ad inferen-
 dum damnum tertio v. g. ad percutiendum, mu-
 tilandum, vel spoliandum Titium, probabiliter
 teneris in defectu Caji refarcire hoc damnum.
Ratio est, quia Titius non consentit, & habet jus
 ut sine gravi causa non ponatur actio, ex qua alter
 moveatur ad inferendum sibi damnum, idque est
 conforme propositioni 39. ab Innoc. XI. damnata
 sup. n. 1. de Theologo, Advocato vel Medico,
 qui docuit noxia principia, dicam Cas. 42. n. 3,
 ubi n. 5. dicam de eo, qui alium fraudulenter à
 religione abstraxit.

11. *§. IV. Consentiens* hìc vocatur, qui suà appro-
 batione causa est, ut damnum fiat, ut si quis con-
 sentiat vel subscribat tributo injusto, causæ vel
 electioni iniquæ necdum sufficienter conclusæ;
 si jam plenè conclusa sit, ejus approbatio est qui-
 dem peccatum injustitiæ internum, non tamen
 inducit onus restitutionis; quia damnum non cau-
 sat, sed supponit.

*Si plures mutuo suffragio, consilio, consensu, co-
 operatione damnum inferant, aut ad inferendum se
 mutuò animent, singuli tenentur ad reparandum
 damnum & quidem in solidum, si quilibet ita influ-
 at, ut cujusvis influxus se solo sufficiat ad totum ef-
 fectum, ut si quilibet infligat vulnus lethale, plu-
 res consulentes suggerant motivum plenè persua-
 dens, plures admoveant faculam ad horreum in-
 cendendum &c. aut si singulorum influxus non
 fit quidem se solo causa sufficiens ad totum dam-
 num, est tamen causa necessaria, ita ut sine eo
 damnum non fieret, ut si septem vora sint neces-
 saria ad iniquum tributum, ad condemnandum*
 inno-

innocentem, vel quatuor auferant cistam, quam tres ferre non valissent, cum enim tunc quilibet seorsim possit & debeat impedire totum damnum negando suum concursum, singuli concurrento sunt causa totius damni.

Econtra si cujuslibet influxus se solo non sit sufficiens ad totum damnum, neque necessarius; ut si milites injustè devastent urbem, plures studiosi diripiant vineam, singuli probabiliter non tenentur ad totum damnum, sed tantum pro sua rata & modo influendi, nam quamvis mutuâ presentia se quodammodo animent, tamen singulorum concursus se solo non erat sufficiens causare totum damnum, & totum damnum absque hoc particulari influxu à reliquo cætu illatum fuisset. *Lessius, Lug. à n. 87. Sporer n. 68.* vocat sententiam communissimam. *Ratio est,* quia mensura restitutionis hinc est influxus in damnum, ideoque non debet esse major obligatio, quam sit influxus; cum ergo influxus cujusvis militis vel studiosi se solo non sit sufficiens neque necessarius ad totum damnum, non est ratio cur singuli totum damnum in defectu aliorum reparare obligentur. Si Titium de vero crimine accusas per unum verum & alterum falsum testem, tenentur Titio restituere totum damnum, quod inde sequitur, cum enim unus testis non sufficiat ad Titium judicialiter multandum vel condemnandum, secundus testis erit causa, quod Titius iniquè, id est, crimine plenè non probato, condemnetur.

v. V. Palpo dicitur, qui adulando, laudando, instigando movet alterum ad inferendum damnum, v.g. improperas offenso, quod se non defendat; laudas eos, qui injurias animosè

vindicant &c. teneris ad damna ex tua laude secuta.

13. R. VI. *Dans recursum* vocatur, qui damnificam recipiendo, protegendo, res furis abscondendo, custodiendo vel emendo, aut quomodocunque patrocinando est causa, quod damna continentur vel non refarciantur, nisi forte id fiat ex gravi metu, ex quo capite sæpe excusantur caupones & alii in locis solitariis habitantes, qui metu mortis fures, latrones &c. recipiunt.
14. R. VII. *Participans* seu cooperans injustæ damnificationi v. g. furi apponendo scalas, aperiendo fenestras, servando excubias, exhibendo instrumenta &c. tenetur ad restitutionem damni inde secuti: alio modo dicitur participans, qui prædam cum fure dividit, sed hic, si aliter in damnum non influat, tantum tenetur ex receptâ, in quantum participavit.
15. R. VIII. Omnis negativè damnificans seu non impediens grave alterius damnum, cum facile possit, peccat quidem mortaliter contra charitatem, ad restitutionem tamen non obligatur, nisi ex justitiâ, hoc est ex officio vel contractu damnum impedire fuerit obligatus. *Ratio est*, quia non ex læsione charitatis, sed solius justitiæ oritur obligatio restitutionis, ut patet ex dictis Cas. 37. n. 1. Quare *mutus* hic dicitur, qui ante damnum illatum non clamat, non monet &c. *Non obstans*, qui quando actu fit damnum, non impedit, non defendit vel custodit rem sibi commissam. *Non manifestans*, qui post damnum illatum, non admonet, non revelat &c. Cum tamen omnes ex officio, contractu vel stipendio ad hoc obligentur, ut suppono hinc

Resol.

Resolv. seq. 1. Principes, Magistratus &c. 16.

qui non impediunt damna, quæ civibus à latronibus, aliisque perniciosis hominibus inferuntur, Scabiti Assessores, Consilarii, Canonici, quitacendo vel se absentando non impediunt, cum possunt, tributum, causam vel electionem iniquam; administrator, tutor non avertentes damna Ecclesiarum vel pupillorum; custodes portarum, sylvarum, telonarii, si non invigilent, deferant vel detineant eos, qui merces prohibitas urbibus inferunt, qui in sylvis ligna cædunt, vectigalia defraudant, omnes hi tenentur ad damna à suo neglectu emergentia, quia ea ex officio vel stipendio impedire obligantur: *sed petes*, an custodes vel similes ministri non manifestantes transgressores etiam teneantur ad mulctam, quam hi deberent pendere fisco? R. Negativè, quia fiscus ante judicis sententiam nullum jus habet ad mulctam, & ministri ex officio tantum impedire tenentur damnum in re sibi commissum, non autem per mulctam locupletare fiscum, *Tamb Lug. d. 37. n. 101.* aliud est de ipso iudice aut fisco, si mulctam ab ipso reo convicto exigere negligant, quia ex officio exigere tenentur, etsi oppositum quod tenet *Lug. n. 97.* etiam sit probabile.

2. Si famulus, cui custodia rei non est specialiter commissa, advertat conservos ex ea furari, & taceat, non tenetur ad restitutionem, secus si advertat furari extraneos. *Ratio est* communis peritusio & consuetudo, vi cujus censetur servo semper commissa custodia rerum Domini respectu extraneorum, non verò respectu conservorum, nisi hi cum re furtiva vellent fugere, tunc enim habentur quasi extranei, *Lug. à n. 105.* ubi meritò addit tunc famulo rem specialiter committi,

B §

fi

si detur clavis v.g. cistæ, cubiculi, cellæ, granarii &c.

3. Qui suadet Titio, non obligato ex iustitiâ sed ex charitate, volenti impedire damnum, ut non impediatur, ad nihil tenetur, quia non magis tenetur quàm Titius, sed Titius non obligatur reparare damnum permissum, quia illud ex iustitiâ impedire non tenebatur, ut supponitur, ergo.

18. QUÆR. II. Quid in dubio an damnum quis causaverit, vel pro damno illato satisfecerit?

R. Generaliter hîc valet: *in dubio melior est conditio possidentis*, vide Cas. 2. n. 5. unde si præviâ diligenti inquisitione dubites 1. An damno iniusto sis cooperatus, an damnum causatum sit grave vel leve, an res tibi commodata, elocata, concredita &c. tuâ culpâ perierit, potes iudicare pro tua libertate & innocentia, quæ sunt in possessione, & delicta non præsumuntur *Sylvest. Medin. Salon. 22. q. 62. a. 7. Lug. d. 18. num. 14. Bar. di de consc. disc. 6. §. 10. C. II.*

2. Si mandasti vel consulisti furtum, quod etiam secutum est, sed dubitas, an ex tuo consilio, teneris saltem pro rata dubii, quia possessio est contra te, & præsumptio pro efficacia consilii, nisi aliunde pro te sit præsumptio vehementior, Idem est, si consensisti tributo vel causæ iniquæ, & dubitas, an ante tuum consensum causa jam per majora vota fuerit sufficienter conclusa. *Molina, Sanch. Lug. d. 19. num. 21.*

3. In dubio, an res, quam teneris restituere, sit materia gravis vel levis, peccas mortaliter, si non restituas, quia exponis te periculo iniquè detinendi rem alienam gravem, & Dominus habet jus repetendi rem suam, sicuti est, sive magnam sive parvam.

4. In dubio, an res, quam iniquè consump- 19.
fisti, apud Dominum fuisset melioranda vel plus
valitura, quamvis delictum tuum sit certum,
non teneris tamen, nisi pro rata dubii, quia Do-
minus nec certum jus habet ad istum valorem,
nec ejus possessionem, cùm dubium sit, an Do-
minus illum unquam fuisset percepturus, nec pro
jure dubio tantum restitui debet, quantum pro
jure certo. *Dicast. Sporer. Leseck p. 227.*

6. Si debitum sit certum, & probabiliter tan- 20.
tum judicas te satisfecisse, saltem teneris ad arbi-
trium viri prudentis pro ratâ probabilitatis, ut
probabiliter docent *Laym. Dian. Tamb. l. 1. c. 3.*
§. 7. eò quòd pro jure incerto non debeat tantum
solvi, quantum pro jure certo: Nec obstat,
quòd videaris esse in possessione pecuniæ, quâ te
non tenearis spoliare pro solutione probabiliter
tantum debitâ, nam etiam lex solvendi seu debi-
tum est in certâ possessione, cui non videtur pla-
nè satisfieri per solutionem tantum probabilem;
& licet debitor possideat pecuniam solvendam,
id parum refert, dubium enim non versatur im-
mediatè circa ipsam pecuniam, cujus sit, sed cir-
ca jus petendi debitum, an sit, & ideo dicitur
creditor possidere, quia cùm debitum extiterit, &
non constet esse extinctum, creditor possidet du-
rationem debiti; quod clarè constat à pari, nam
qui ex pœnitentiâ vel voto debebat eleëmofynam
dare, & dubitat, an dederit, etiam ipse possidet
pecuniam, & tamen in ipso dubio non stat posses-
sio pro ipso, sed pro obligatione pœnitentiæ vel
voti, quæ semel extitit, & non probatur extin-
cta; ergo similiter in præsentì Casu non possidet
debitor, sed debitum seu obligatio solvendi,
quæ semel extitit, & non probatur extincta. V.
dicta

dicta Caf. 5. à n. 18. hinc si hæredes Titii in libro Titii reperiant capitale à Cajo susceptum, esse solutum, econtra hæredes Caji adhuc inveniant chyrographum, neque debitum in libris sit expunctum, hæredes Titii debebunt iterum solvere vel totum, vel factâ compositione, arbitrio viri prudentis pro ratâ dubii, quia debitum est certum, solutio autem incerta, nisi concurrat alius titulus v. g. præscriptio.

21. QUÆR. III. Quo ordine damnificatores injuriam restituere teneantur ?

1. Ante omnes tenetur restituere, qui rem alienam in se vel in æquivalenti, eò quòd ex eo factus sit ditior, detinet, vel malâ fide consumpsit; *Ratio* patet, quia adest titulus rei acceptæ, quæ est radix prima & fortissima restitutionis,

2do loco restituere obligatur, qui fuit causa principalis & Physicè executiva damni, id est, qui nemine mandante nomine proprio damnum intulit.

3. Si plures ad damnum concurrerunt, ante reliquos tenetur mandans, quia hic est causa principalis, & ejus nomine vel gratiâ illatum est.

4. In defectu causæ principalis, id est, causâ principali nolente vel non valente restituere, tenetur consulens, consentiens, recipiens & adjuvans, absque ullo tamen ordine, quia hæ causæ non sunt sibi subordinatæ, nec una agit nomine alterius, nec obligantur æqualiter, sed plus vel minus prout una magis vel minus alterâ, in damnum influxit; ita quoad rem ferè omnes. *Ratio est*; quia qui fuit principalior & potior in damnificando, etiam debet esse potior in restituendo, sed qui Physicè & nomine proprio damnum intulit, magis & principalius damni-

cavit, quàm qui tantùm cooperantur & nomine alieno tanquam instrumenta damnum causant; ergo.

§. Demum in defectu causarum positivè cooperantium tenentur causæ negativæ, idque sine ordine, quia in damnum propriè non influunt, sed purè non impediunt, nec unà per se subordinatur alteri. *Ex dictis*

Inferuntur sequentia. 1. Si causæ minùs principales consumpserunt vel participarunt ex re aliena, tenentur primò, & ante causam principalem restituere quantum participarunt, quia eatenus tenentur ex re accepta, quæ est prima radix restitutionis, unde his restituentibus causa principalis, quæ nihil ex prædâ participavit, est libera, ita ut, si coacta fuerit loco aliarum solvere, hæ teneantur satisfacere principali, quæ succedit loco Domini. De cætero quando causæ minùs principales nil ex re alienâ participarunt, tenentur tantùm in defectu principalis, quâ restituente sunt liberæ, aut si coactæ fuerint aliquid exsolvere, illud refundere tenebitur principalis seu mandans, quia egerunt tanquam instrumenta nomine mandantis, qui propterea tenetur eas servare indemnes. *S. Thom. q. 7. ad. 2.*

2. Si plures communi consilio vel consensu damnum inferant, & unus solus totum restituat, tenentur cæteri contribuere suam partem. *Ratio est,* quia sunt socii injustæ damnificationis, ergo & debent esse socii restitutionis; quòd si aliqui simul teneantur ex re acceptâ, in tantum primò & soli tenebuntur.

3. Si mandans seu causa principalis sit dolo circumventa, ut si Consiliarius Principi non intelligenti suadeat tributum aut bellum injustum, Ad-

vocatus clienti suo rudi iniquum processum; solus
 Consiliarius tenetur restituere utpote sola & prin-
 cipalis causa damni, non verò Princeps vel cliens
 qui malum consilium bonâ fide sunt executi. Et
 universaliter omnes qui ex officio tenentur bene
 consulere, ut Consiliarii, Medici, Chirurgi,
 Advocati, Confessarii &c. Si ex crassâ ignoran-
 tia, seu ex defectu scientiæ ad officium suum
 requisitæ, malè consulendo, causam præbeant
 damni spiritualis vel temporalis; obligando v.g.
 ad restitutionem, suadendo contractum iniquum
 &c. tenentur ad omne damnum sive consultantis
 sive tertio illatum; qui verò bonâ fide secuti sunt,
 ad nihil tenentur, nisi in quantum facti sunt di-
 tiores: væ igitur hîc supinæ multorum negligenti-
 æ!

4. Si remittatur debitum principali, etiam re-
 mittitur minùs principalibus, quia hi non obli-
 gantur, nisi in defectu principalis, & illo sol-
 vente sunt liberi; ergo etiam sunt liberi, si
 illi debitum remittatur: econtra si debitum
 remittatur uni causæ minùs principali, hoc
 ipso non remittitur principali, aut cæ-
 teris minùs principalibus,
 ob rationem op-
 positam.

